

Den Hollantschen Icarvs

Hazard, Cornelius

T'Antwerpen, M. DC. LXIV.

Het XII. Capittel. Of men den Heylichen niet en mach aenroepen, om dat-men moet seker zijn van den ghenen, die-men aenbidt?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71360](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-71360)

HET XII. CAPITTEL.

Of men den Heylighen niet en mach
aenroepen, om dat men moeſe-
ker zijn van den ghenen, die men
aenbidt?

Peenius. Pag. 186.

DE waere, ende Gode behaeghijcke aenroepinghe al-
toos seker vanden ghenen, die ſe aenroepen, ende oock
aenroepen moet. Want indien wy niet ſeker en zijn van he-
voortwerp der aenbiddinghe, ſoo kunnen onſe ghebeden nu
voortkomen uyt den gheloove.

Antw. Laet ons dit ſoo nemen / ghelychtghy hier
ſeght : wat beſluyt ghy hier upt?

Peenius. De aenroepinghe der Heylighen en is niet ſeker
van den ghenen, welcken ſy aenroept.

Antw. Dit moet bewezen worden.

Peenius. Sommighe Heyligen worden aengheroepen, van
den welcken met recht ghetwijffelt wordt, niet alleen of
Heylighen gheweest zijn, maer oock of ſy oyt ghetwe-
zijn.

Antw. Wie zijn die Heyligen? noemt ſe in't ſel-
der.

Peenius. S. Christoffel, S. Joris, S. Catharina, &c.

Antw. Wie heeft daer ope aen ghetwijffelt? of wel
Heylighen zijn ope in de wereld gheweest?

Peenius. Balæus, Vergerius, ende andere meer, leggen
dat de legenden van S. Joris, ende van S. Christoffel verhei-
zijn.

Antw. Sommighe ſtukken van haere legenden, dat
het ſoo zp: allegaer / oſte ten gheheele / dat is ou
waerachtigh: ergo/ die Heylighen en zijn ope ghe-
weest in de wereld/ ick loochene dat ghevolgy.

Peenius.

Peenius. pag. 187. Beccanus selve Lib. de invocat. Sancti, pag. 113, bekent dat het onseker is of Christoffel in der daedt gheweest.

Antw. Hier lieghe Peenius wederom / dat-men't mer de handen kan tasten. Want Beccanus stelt rhten tresselijcke gheugnighooz om te thoonen dat desen heylighen metter daedt in de wereldt gheweest is ende besluyt hier nae met dese woordien: Alhoewel sommighe dinghen in de historie van S. Christoffel onseker zija, daerom en moet-men niet loochenen, dat hy oyt in de wereldt gheweest zy: Is dit niet gantsch contrarie aen't ghene hem Peenius toe-schrijft? Is het dan niet openbaer dat Peenius gheloghen heeft? Welch de goeden man heeft hy Beccanus ghelesen/ dat hei onseker is/ of S. Christoffel is een reuse gheweest/ ende soo groot van lichaem als men hem beschrijft/ en dit gaet Peenius mischupcken/ als of Beccanus absolutelijck bekendt dat het onseker was, of S. Christoffel in der daedt gheweest is: O hebzieghelyk mensch!

Peenius. Vida in Hym. D. Christophori gheeft te kennen door sijn allegorische uitlegginghe, dat de schild-rye van S. Christoffel moet ghestelt worden by die symbolische schilderyen, waerdoor jet of wat beteekent wordt.

Antw. Om dat Christophorus in't Griectig is te segghen/ semandi die Christum draeght, daerom hebben onse voorouders hem gheschildert/ draghende Christum op sijn schouders/ dat is't ghene Vidas hter seght: volght hier up/ dat den persoon selve nopt en is in de wereldt gheweest.

Peenius. Maer de Engelsche, Fransche, en Duytsche hebben desen soo gheschilderden Christoffel aenghebeden.

Antw. Wat ist nu? Ergo S. Christoffel, en is nopt in de werelt geweest / ick bidde u/ en maect soodaaghe consequentien niet voorz de ooren van de gheleerde/ want inder waerheit/ ick en weet niet eenen die der niet mede en sou lacchen: Want wat apparentie is hier van te besluyten / dat S. Christoffel nopt en is in de wereldt gheweest/ om dat-men hem acu beden heeft? Of wilt ghy misschien legghen / dat men eenen symbolischen Christoffel, aenbeden heeft?

Q

Want

wanneer men hem ghe-eert heeft dooz een symbolische Schilderij: dat is slecht: laet den persoon sijn daerom inder waerheyt te sijn / om dat hy doortreue Symbolische Schilderij upgedrukt wort / so seght dan dat er gheene H. Dreybuldigheyt is / om dat ghy steden de selve / in't opschrift van den Dordrechtschen Bijbel , af-ghebeeldt hebt dooz eenen lyphoeck, ofte Triangel.

Peenius. Baronius schrijft vau S. Joris, dat het meer een uytghedrukte af-beeldinghe is, dan eene Historie, wanom by gheschildert wort als een ghevapende Ruyter, doordat met sijn Spielle eenen Draeck, ende neffens hem eene Magne die om hulpe bidt.

Antw. Ick ben gantschelyck van t'selbe adijf met Baronius, maer wie sal dese consequentie hier op trecken: Ergo S. Joris en heeft nopt in de werelt gewest; doch dese consequentie en kost ghy niet twaelijk inaecken / dan als ghy te vooren wedt dat hadt die seventhalen getuypen/de welche Becanus haugt brenght om te toonen dat S. Joris, metterdaer in de werelt gewest is.

Peenius. Die van t' Pausdom hebben de bescherminge van desen geschilderden, ende versierden Joris aengeroepen, van hem segghende: Dat dese onse behoude van sonde , op dat wij den Hemel met den gheluck salighen moghen rasten.

Antw. Tot noch toe en sie ick gheene apparentie van dese slot-reden: Ergo S. Joris en is nopt in de werelt ghemeeest: Daer-en-boven itemant en heeft hem aengeroepen als eenen versierden Heylygh want sy wisten wel beterg. Te vergheefs praet ghy voorzerg van S. Catharine, ende Longinus, ten sy dat ghy eerst wederleghe t' gene ick tegen D. Renesse segghen: Want wat baet het dat ghy seght 't sijn maer versierde Heylyghen / soo lauch als de argumenten van Baronius, Becanus, ende Serarius, die heel contrarie bewijzen/ blijven in haer gheheelt.

Peenius. pag. 189. Ghelyck de Paus-ghesinde, gh edem, de vereert hebben, den genen die noyt gheweest zijn , also hebben sy oock eere bewesen den ghenen die ghem wane Heylyghen gheweest sijn.

Antw.

Aaw. Iae seker! soo gaet gy dan niet uwen kop
dru / ende seght dat S. Christoffel, S. Joris, S. Catharina
et. nopt ghetweest en zyn: ist moghelyck: dat seght
ghp soo / doet-ghe: wel! waer blijft dan het out
Grieksche Martyrologie het welcht S. Ioris haerint ee-
nen grooten Martelaer? waer / de gheheele Chrestelhe-
re Kerche van Mooren-landt/ die in hare Misse hem
noemt eene blinckende Sterre? Waer het gherupghe-
nisse van Guilielmus Tyrius, die lib. 7. belli sacri gerupght
dat t'synen tyde te Lydda eene Kerche ter eeran van
desen Heilighen te sien was? Waer blijft den Kep-
ser Iustinianus, die/ soo Procopius seght lib. 1. adif. Iustin.
ene kercke ghebouw heest ter eeran van desen Heil-
ighen: waer blijft Manuel Comnenus/ die 't synder
eren eenen Feest-dagh heeft willen gevitt hebben/
soo als het blijkt uit syne Constitutio Feriatus est &c.
Waer blijft Sidonius. Bisshop van Menz, die mede een
kercke ter eer van S. Joris opgerecht heest/die Venan-
tius Fortunatus met gedichts vereert heeft: waer blijft
den Paus Gelasius / die S. Joris gestelt heeft in 't geval
der Martelaren / hoewel hy wist datter sommige
dingen van hem versiert waren? Waer blijft den H.
Gregorius Magnus die lib. 9. Epist. 68. aen den Abt Marinia-
nus belast / dat hy de kercke van S. Ioris soude ver-
makken: waer blijft Gregorius Turonensis, de welcke
lib. de Gloria Martyr. Cap. 101. handelt vande Reliquien/
ende Mirakelen banden voortsepden Heilighen: waer
blijft den H. Basilus die in sijn Liturgie Godt bidt/
door de boozsprake van den H. Georgius, ghelyck
blijkt uit het Arabisch exemplaar van Josephus Scra-
liger, overgeset in 't Latijn door Victorius Sialah? Waer
blijft den H. Germanus die nae Ierusalem gereist synde
den arm van S. Ioris ontfanghen heeft van de Kepse-
rime Iustina, ende niet groote erbiedinghe gehracht
nae Paris, soo Aimoinus, gherupght lib. 2. de gest. Franc.
C. 2. Waer blijft den Paus Zacharias, die het hooft
van S. Ioris ghebouwen heeft met syuen name daer op
geschreven / ende ghelept heeft in de Kercke vanden
selben Heilighen / ghelyck te lesen is inde Levens der
Pausen?

Q 2

Pausen? waer blijst den H. Anno, die eene Kerke in
tere van den H. Georgius, opgherecht heeft binne
Ceulen, de welche heden daeghs noch ghesien won-
waer blijst den Kepser Nicephorus, den Coninchus
Dianckrijck Chunibertus, Eduardus den derten Co-
niick van Engelant / die desen Heilighen in de O-
loghe hebben aengheroepen / ende Dictrone gebu-
ten gelijck ons gheruggen Cedrenus, in Compendio
Paulus Diaconus, lib. 6. de gest. Longob. Cap. 5. Et. Closi
als een man / dese eeng allegaer wederlepi / eer gh-
teghen ons komt roepen / sonder de minste priu-
dat S. Joris nopt in de werelt getweest is. Wat S. Ca-
stoffel aengaet. Den H. Eulogius maect gewach dat
eenen H. Christophorus, die van de Saracynen gedac-
is: Desghelyer den H. Gregorius Magnus lib. 8. Epis.
Beda, Addo, ende Usuardus in Martyrologio. Item in
Grootsch Martyrologium, als oock het Menologion
van de Griecken: Item de Kercke van Spaegier
Want te Corduba is eene kercke en Klooster geweert
van desen Heilighen. Item Ruggerius Fulcasius. Item
de oude Litanie van den Kepser Ludovicus. Den
H. Petrus Damianus heeft oock een Hermoon ghebo-
op den Feestdag van S. Christoffel Tom. 2. Sermon 34
meput ghp dan / dat een ghesont verstant alle die
oude en tresselijcke gheruggen sal laten baeren, om
te volgen de phantasjen van Peenius, die nergens op
gebout en sijn / ende uit de welche men selfs genen-
schijn van consequentien trekken kan / om te toona-
dat S. Christoffel, nopt inde werelt ghebreest is.

Wat S. Catharine raect / daer van hebt ghp ghe-
tupghen soo het Griecksch / als het Latijnsch Ma-
tyrologium, gh'hebt het gheruggenisse van Euthymius
in Psal. 44. van Paulus Alianus; van Bonaventura, bas-
Antoninus Et. niet meer hier van by Beccanu, ende So-
rarius: Ende indien Peenius voortzaen noch wilt ro-
pen met opene kele / dat dit eben-wel verside ghp
lighen sijn / soo sullen wy hem oock niet opene kele
nptlacchen / inde plaece van te antwoorden / on-
dieswyl dat hy gheen antwoorde en verdient / on-
met anders en weet te seggen teghen het gheboede

van Grieckysche ende Latynsche Kercke/ als/ het sijn
verlierde Heylighen.

Lact ons nu wat hoozen van de eere die wy bewesen
hebben den genen, die gheene ware Heylighen geweest sijn.

Peenus. Sulpitius in vita Martini schrijft, dat wanneer se-
ker volck, erde ick en weet niet wat mensche voor een Mar-
telael so is een Martinus wanneer hy badt verschenen de
Ziele des-genen, die aldaer ghe-eert wiert, en heeft beleden,
dat sy was de verdoemde Ziele van eenigh moordenaer, die
om sijne Schelm-stucken aan den lijve ghestraft was.

Anw. Dese Historie/ schoon sy/ om soo te sprekken/
dus sentinael van ons heantwoort is / komt eben-
wel geduerig wederom in alle de boecken der Pre-
dikanen. Ielt segghe dan / dat niet en doet teghen
de aenroepinghe der Heilighen/ want een abug/ of-
te mis-straute van een leker volck alleen (Godt weer
wat hoocht het ghetweest sy) en kan niet een sier
maecten tot nadeel van de gheheele Kercke/ diemen
niet enleest dat ogt dit eeran van desen Moordenaer
hou gheapprobeert hebben.

Peenus. T'elfde is ghebeurt ten tijde van Alexander de
III als blijkt uyt c. Audivimus extr. de reliquiis & vene-
ratione sancti alwaer hy sommighen bestrafte, de welcke een
Marin syne dronkenschap ghedoodt, voor een Martelaer ver-
erden.

Anw. Dit doet noch min te propooste / dan t'eer-
st/ want hier en sprecketmen van geen volck, maer
alleen van sommiche, en die sommiche sijn oock mis-
schien eenen hoop dronckaerts ghetweest / ofte eenen
hoop schijfzelbauten / wie sal het ons seggen? dit
en kan knimmers niet een hapzken doen tegen de aen-
roepinghe der Heilighen.

Warer van sy/ ofte niet / dese twee Casus en pro-
prieten niet / dat het voorwerp in de aenroepinghe der
Heilighen onseker is / wanneer den Pang van Noo-
men/ de sake wel / ende rijpelyck ondersocht heb-
bende / up de deughden / ende miracelen die eenigh
persoon in sijn leven / ende nae sijne doot heeft ghe-
daen / diemen of voor de oogh heeft kunnen sien / of
van andere ghesien / ende in haer selve geschiet sijn
de/

de / met eebe bevestighen / als / segghe sek den Paus
vercondighe dat dien persoon heyligh is / die twee
casus en proberen niet dat het voorwerp der aculat-
dinghe alsovan onseker is / noch veel min proberen
dat S. Joris, S. Christoffel, ende S. Catharine, nopt en su-
in de werelt gheweest.

Peenius. Augustinus seght : Veler Lichamen worden op
den vereert, welcker Zielen in de Helle gepijnigheit werden

Antw. Bellarminus seght / dat hy dese sprechte in te
werck van Augustinus, niet en heeft kunnen binden

Ghenoomen sy was daer te binden; Augustinus
spreekt hier in t'gemeen van t'vereeren der Lichamen
kanmen de doode Lichamen niet anders vereeren
dan gelyck als Lichamen van Heylighen : wan-
blyuen van alle die vereeringhen die de Romeynen
en de Heyven noch van onse tijden in Sina, ende o-
ders gypeleeght hebben / ende pleghen ontrent de
Lichamen der afghestorvene ; kanmen van dese mit
segghen met Augustino : Veler Lichamen worden op
den vereert, welcker Zielen branden in de Helle ? soo s'gt
een arm bescheet / dat te willen passen op't even
der Heylighen.

Peenius. Pag. 190 Wat antwoorde men hier voortbrengt
niet te min blyft overigh, dat den Religieusen dienst der ver-
storven Heylighen, op een onseker Fondament steunt, inde
met perijkel van afgoderye vermenght is.

Antw. Dat en hebt ghy noch niet bewesen / want
ghy wilde toonen dat desen dienst steunt op een on-
seker Fondament / om dat soumige Heylighen aen-
geroepen worden / die nopt in de werelt geweest sijn
dat en hebt ghy in geender manieren geprobeert / in
tegendeel sek hebbe u overtuught van contrarie / dan
dien kant dan en blyft niet overigh / dat onse an-
roepinghe der Heylighen steunt op een onseker fon-
damant. Wat nu het perijkel van afgoderij aen-
gaet / dat en is mede niet bewesen / want die twee
voorgaende exemplaren / van een seker volck, ende van
sommige dronchaerts en maacken gheen perijkel
van afgoderij / ende nu veel min / wannier semant
van de Pausen van Roome verlaert wort als he-

ligh / naemlijckc upt kracht van sijne mirakelen / die dupsende menschen kunnen ghetuyghen / ende niet eene bevestighen : alsoo en blijft het niede niet overigh / dat onse aenroepinghe der Heylighen / met perijckel van afgoderijc vermenghd is.

Peenius pag. 190 Men seght dat de af-beeldinghe van Joris van Cappadocien in den Tempel van 't Enghelsche Collégie te Roomen gheschildert is , met dese by-ghevoegde ces-titel : *Engheland heeft sich Ioris van Cappadocien verkoren tot een beschermher, ende seer vele weldaden soo in vrede, als in Oorlogh omfanghen hebbende, heeft hem altoos Godts-dienstelijck gescreet.*

Antw. *Tis waer / Gretserus naemlijck / seght dit maer hy en sprecket niet van den Ketter Georgius, die vermoort is geweest / maer vanden H. Georgius, die voor Christo het martelte heeft onderstaen / die gantschelyk verschepden is vanden eersten.*

Peenius. Athanasius *Apol. de fuga sua, & in Ep. ad solit. vit. agenes*, ende Gregorius Nazianzenus , ghetuyghen dat Joris van Cappadocien, geweest is een Godloos mensch, ende een Asiaen, de welcke met Krijghsmacht, ende met trauwanten, van Constantinus nae Alexandrien ghesonden sijnde, sich gehoude heeft voor den Bischof van die Stat, en daerna, als hy, die h. i ghetuygenisse van Ammian: Marcell, lib. 22, vanden Apostelaet Julianus ghedoodt was, ende sijne asschen in de Zee ghevoren, op dat hy niet als een Martelaer, van de Christenen begraven soude werden , is hy van sommighe voor een Martelaer begonnen ghe-eert te worden, nae het ghetuyghenisse van Epiphanius *Heres. 76.* van daer is voortgekomen het lijden van Joris, van sijn naevolgers onder het volck verspreyt, 't welck velen bedroghen heeft, soo datse meynden dat Joris van Cappadocien een heyligh Martelaer gheweest was.

Antw. *Ick segghe Peeni (want inder waerheidt ghy verdient hei) ick segghe / dat ghy eene benijdsche tonge / ende onbeschaemden lengenaer zijt: Hoe soude men de ghemeenie soo bedreigen ende verlepiden? seght my waer / by wie / waerneer hebt ghy gelezen/ dat S. Ioris, die wy eerden / ende houden voor Heyligh/ den selven Persoon is / niet dien Joris van Cappadocien,*

docien, die van Athanasius, Gregorius, ende Epiphanius
beschreven wort als een hoog mensch? Sprekt
recht uyt / sonder momfelen / wie seght dat: wat
staet het dat onsen Martelaer S. Ioris, den selvens
met dien Joris. Bisschop van Alexandriën: Ik trouw
klaer dat ghy ghelogen hebt.

1. Onsen Martelaer en was gheenen Bisschop
den anderen Ioris, was reyen/oft tijmers/hy droeg
sich/ ende werte gehouden voor een Bisschop.

2. Onsen Martelaer heeft geleden onder den kei-
ser Diocletianus, den anderen is ghedoodt / onder den
Apostaat Julianus, precijc twee-en-seventig jaren
van malckanderen / want den eersten heeft gheleid
in 't jaer 290, ende den tweeden is vermoort in
jaer 362.

3. Onsen Martelaer is ghemartysceert geweest
in de stadt Tripoli: den anderen is vermoort in de
stadt van Alexandriën.

4. Onsen Martelaer / nae dat hy gloepende pan-
nen hadde onderstaen / is onthoest ghewest / ende
sijn lichaem so Venantius Fortunatus getuugt in sijn
ghedichten, is begraven ghewest: Den anderen is
in stukken ghehapt geweest / tot polser verbonden
ende de aschen inde Zee gheworpen en durst ghy
openlyk leggen dat dese three de selve persoon ge-
weest sijn? O arme ghemeynte / die van soodaighe-
manuen gheleert wort!

Of inepit gy misschien / dat het maer een persoon
is geweest / om dat sy gheseyt worden uyt Cappado-
cien te sijn? wel hoe sijn dan alle de Peeters, en Paulus
in Hollant de selve persoon / om dat sy gheseyt wor-
den allegaert van Hollandte te sijn?

Of is't misschien / om dat Baronius in Martyrol. seght
dat den Ariaenschen Bisschop Georgius / om sijn
hooge stukken vermoort zynde / van de sijne / dat is/
van de Ariaenen, is gheselykt ghewest onder de Mar-
telaren; is t daerom dat ghy seght / dat van daer is
voortgekommen het lijden van Joris, te weten / dien wort
houden voor heyligh? wie heeft dit ghebocht op
ghemaectt behalven ghy / ende uws ghelycke wort

my de Auteurs aen/ die dit segghen/ ende met bondige redenen bewijzen.

Peenius. Baronius seght, dat die gantsche fabel van de daden van Joris is geweest een versieringhe der Arianen.

Antw. Wat wilt ghy hier mede segghen? dat Baronius, het leven / ende martelte van S. Joris, absolute-
lyk hooz een fabel hout? dat is wederom ghelogen:
of wilt ghy segghen / dat Baronius eenen hoeck heeft
gebonden / daer vele fabuleuse dinghen van S. Joris
verhaelt werden / ende van de Arianen versiert wa-
ren? wat doet dit ter sake? want Baronius voeght' er
seer wel hy / dat de sesde Synode Can. 63. openlyk
seght / dat' er vele historien der Martelaren van de ketters
waren beschreven, tot dien eynde, om dat sy de Martelaren
Godts souden schande aen-doen, ende den ghenen diese sou-
den lesen, brenghen tot onghelooicheydt. Augustinus lib.
com. Adimant. ende elders ghetuight / dat dit selfde
doch van de Manicheen t' sijnen tyde ghedaen wert.
Hierom daerom de Martelaren inde werelt geweest
te zyn / om dat de Ketters / om met haer te spotten/
historien / vol van fabels ende ongherijnde jaer on-
ghelooische dinghen uyt-gaben?

Peenius. Thomas Becketus is in Engelandt aen-
gheroepen gheweest met dese woorden: Ghy door het
bloed van Thomas, 't Welck hy voor u ghestort heeft, doet
om Christe klimmen, waer heen Thomas op-geklommen is.
Doch hoedanigh de heyligheydt van Thomas gheweest
zy, thoont Iuellus part. 2. oper. pag. 255.

Antw. Hoedanigh den H. Thomas gheweest zy / en
moeten wy van Iuellus niet vraghen / noch doch van
Neubrigensis alleen / uyt den welcken Iuellus sijne fa-
bels ghetrocken heeft / maer namelyk van die au-
teurs die met desen Bischof gheleest hebben / en
de ghehandelt: onder dese is namentlyk Herbertus de
Holchan, die sijn leven beschreven heeft ontrent het
jaer 1171.

Voor eerst dan Neubrigensis seght / dat desen H. Bis-
schop

schop ghetweest is een brouwers soon binnen Londen
ter contrarien Hebertus seght / dat hy gebogen is van
edele ouders.

Neubrigensis seght / dat sijn vader een Jode was: in
contrarien seght Herbertus, dat sijne Ouders God-
vruchtige Persoonen waren.

Neubrigensis seght dat hy wreet, ende stijf halbgrof,
ter contrarien Herbertus beschrijft hem in deſer bo-
ghen: Hy leefde een Apostolick leven, dat weerdigh
eenen soo grooten Prelact, hy verwon de wellust in zyn
met maticheydt, de oneerlijcke begeerlijkheden met en
rouw hayren kleet, ende met luttel tijds te slapen. Hy be-
dwonek de andere onghereghelde begheerten, en geno-
ten met een ghedurigh ghebedt, ende 't lezen van heilige
dinghen; ende hoe Godt hem tot meerderen staet hadde
heven, hoe hy hem meer veroortmoedighde: Boven al groot
de in den H. Prelact seer groote liefde tot Godt, ende een mo-
delijden tot den armen.

Iuellus seght / dat Thomas stont voor de straet schende-
rijen van sijne Clercken, van de ontschakinghen der magi-
den, ende andere Godtloose ende openbare misdaaden. **C**
contrarien seght Polydorus Virgilius, dat hy den Co-
ninch bestrafte / om dat hy vele Bisschoppen stelde, die
tot dit ampt niet bequaem en waren.

Iuellus seght / dat hy niet toe en liet, datmen de misda-
ghen soude door de wetten onderlyragen. **H**ier tegen seght
Herbertus seer wel / dat den H. Thomas aen den Co-
ninch verthooonde uyt de oude reghels, insettinghen van
de Pausen, Concilien, ende ordonnantien der Keyseren, da-
dese macht was buyten de palen der wereldsche Overheden,
ende dat het den Prelaten toestont, de gheestelijcke te straf-
fen, 't welck hy oock ghedaen heeft.

Wat nu belanghi shue door / die heeft Godt/soo
den selven Auctoritent ende andere getupghen/vercere
met verscheyden miraekelen / soo dat tot het graaf
van den Heyligen heel volck quam uyt alle landen
des Ryckx / begheertende van Godt gratien/soo
sijne verdiensten. Iae den Coninch selve / is har-
voegs derwaerts ghegaen / ende de plaeise daer den
H. Bisschop ghedoodri was / heeft hy niet vele trac-

nen besproopt / soo dat hy alle die daer ontrent wae-
ten dede weenen. Ousen Heere stont den Coninck hy/
om dese sijne ootmoedicheyt ende penitentie. Want
op den selven dagh als hy dit dede / kreegh hy een
merckelijcke victorie tegen sijne vyanden / ende nam
den Coninck van Schotlandt ghevanghen / hy kreegh
veel ander ghelyck / ende hy bleef altydt soo deboot
tot den heylighen / dat hy niet sijne giften verrijck-
te / ende beghiste sijn graf / ende kerche / daer sijn h.
Lichaem begraven was.

Peenius. Bellarmijn selve Cap. 20. Resp. ad 8. arge.
lb. 1. de Sanct. beatis. staet toe dat de historien van som-
mighe Heylyghen apocryph, ende onseker zyn. Daer naer
doet hy'er by : De historien die verhaelt worden oft uyt
Abdias, ofte uyt anderen, zijn voor het meesten deel niet
teenmael buyten twijfел.

Antw. Het is waer / te weten dat Bellarminus seght
dat de historien van sommighe Heylyghen apocryph, ende on-
seker zyn, maer hy voeght' er hy / dat hier uyt niet en
volgt dat daerom de Heylyghen self niet gheweest en zijn:
op dese slot-reden hebt ghy vergeten te antwoorden.

Het tweede is leughen / te weten / dat Bellarminus
absolutelijck seght / dat de historien die verhaelt worden
oft uyt Abdias, ofte uyt andere, voor het meesten-deel niet
teenmael buyten twijfел zijn. Hy wilt beroonen dat dit
niet en volgt: Sommighe historien van Heylyghen zijn
onseker, ergo de Heylyghen selve en zijn noyt gheweest:
om te thooaren dat dit niet en volgt / soo seydt hy:
Indienmen soo maghi argumenteren, het meestendeel vande
Apostelen, en souden onder de Heylyghen niet moeten ghe-
rekent worden, Waerom? Want, seydt hy / de Historien
te weten / van de Apostelen (Nota) die verhaelt worden
oft uyt Abdias, oft ander, en zijn niet teenmael buyten
twijfел. Slet het ghem dat Bellarminus hier seght van
de historien der Apostelen in het besonder / dat treckt
gy hier tot de historien der Heylyghen in het gemeen:
hoe salich n hier kunnen verschouene van leughen/
ofte bedrech?

Peenius

Peenius pag. 191. Item seght Bellarminus: De Paus Gelasius. C. Sancta Humana dist. 15. telt de historie van S. Joris onder de Apocryphen.

Antw. Dopt en hoorde ich dese citatie C. Sancta humana, het moet zijn / Sancta Romana.

Ten anderen / al-hoe-wel Gelasius de historie van S. Joris stelt onder de Apocryphen/daerom nochans soo wy boven gehoocht hebben/ en laet hy S. Joris niet te stellen in't ghetal der waerachtige Martelaren. Doch laet ons hoorzen wat ghy hier uyt besluyst.

Peenius. Welcker historien apocryph zijn, die en kunnen niet een seker, ende onfeylbaer gheloove aengheroepen worden: waer uyt al wederom voight datmen de Heylighen niet en magh religie slijck aenroepen.

Antw. Dooz eerst / de kinderg selue souden kunnen sien / dat dit ghevolgh niet en deugt: Want uyt al dat ghy tot noch toe hebt willen bewijzen/soude in vptiersten volghen / datmen die Heylighen, (welcke historien onseker zijn) in't besonder niet en magh aenroepen; maer hier gaet ghy een besluyst trichen op de Heylighen in't gemeen / als of de historien van alle de Heylighen apocryph / ende onseker waren: als ghy dit ghevolgh wilde maecken / dan most ghy te voren bewezen hebben / dat de historien van alle de Heylighen onseker ende apocryph zijn.

Ten tweeden: Iek loochene dat men die Heylighen niet en kan aenroepen niet een seker / ende onfeylbaer gheloove / welcker historien apocryph zijn. Want wy kunnen van eenen anderen kant de seker heetlycke zijn / al-hoe-wel juyst die sekerheid niet en hebben uyt hare historien.

Peenius. Hazart pag. 31, tegen D. Renesse excipiet op 't voorgaende: oft schoon de historien van somwighe Heylighen apocryph, ende onseker zijn, daer uyt en is gheen ghevolgh dat de Heylighen

selfs niet en zijn gheweest: Want indien men alsoo mocht reden-kavelen, soo soude het meesten deel der Apostelen onder den heylighen niet moghen geslechte worden.

Answ. Ick hebbe daer noch een ghevolgh gemaect: Patrellyck dit: In het leven van Joannes Calvijn door Bolsecum, worden menige dingen verhaelt, de welcke gelyden geaensint wilt aen-nemen, maer openlyck seght fabels te zijn, ende leughens: Ergo Joannes Calvijn en is noyt inde werelde gheweest: Ick drage noch eeng/ of dit wel volgh / vi talis præmissæ, ofte upt kracht bande hoozgaende vooztellinghe?

Peenius. 'T is een gantsche onghelycke saecke, tusschen de historien der Apostelen, ende de legenden van Christoffel, Joris, Catharina &c. Want van de Apostelen staen sommighe dinghen inde Schrift ghelyck Bellarmijn selve bekent: *Wy hebben, seght hy, in den Evangelio de roepinghe der Apostelen, ende de ghelucksalige ontslapinghe van den H. Iacobus de Groot* Act. II. *ende de glorieuse doot van den H. Petrus voorseght vanden Heere, Ioan. 21.* Maer van die versierde Heylighen der Papisten en is niet te vinden in dc H. Schrift.

Answ. Ten eersten, dit uwt' ghevolgh en bestaat wederom niet: Wy en hebben van S. Christoffel, S. Joris &c. niets inde H. Schrift: ergo S. Christoffel, S. Joris &c. en zijn dooyinde werelde gheweest: andersintg / dit soude oock volghen: Wy en hebben niets inde Schrift van Joannes Calvijn, ergo Joannes Calvijn en is noyt inde werelde gheweest. Ghelyck oft leste beslypt uwt en deught ten opsigthe van Joannes Calvijn, alsoo en deught oock het eerste niet / ten opsigthe van S. Christoffel, S. Joris. &c.

Ten tweeden, Ghelyck het blijkt upt de Schrift datter Apostelen zyn gheweest / al-hoe-wel hare histozien vele fabuleuse ende versierde dingen verbaraten / ghelyck men kan sien by Abdias, ende andere; alsoo blijkt het upt den dagh op de welcke S. Christoffel,

stoffel, S. Joris, &c ghestorzen zyn / uyt den kerke, onder den welchen sy ghedoodt zyn / uyt de placke op de welche sy ghedoodt zyn / uyt de maniere, op de welche sy omghebrocht zyn / uyt de mirakelen die ghedaen hebben/ ende noch doen / datse op de werelt gheweest zyn/ schoon hare historien veel stukken be
grijpen / die fabuleus / en versiert zyn.

Indien ghy seght : 'T is wat anders per sekerheit hebben uyt de h. Schrift/ ende wat anders uyt ghe loofweerdighe Autheuren / want 't een is godlyck en 't ander menschelyck: Ick behenn' he: Maer ik vraghe / offer in de werelt gheen andere sekerheit en is / dan de ghene/ die voort-komt uyt de Godlycke authoriteyt / seght ghy dat jae / soo konnen by dan wel versekert zyn / dat S. Christoffel, S. Joris, &c zyn in de wereldt gheweest / al ist saken dat wij niet en hebben uyt de Goddelijke authoziteyt seght ghy dat neen / hoe zyt ghy dan versekert dat Joannes Calvijn opt inde werelt gheweest is: seght ghy dat ge hter van niet versekert en zyt? siet eeng / of men soodanigh mensch niet met recht en soude uyt-lacchen die soude loochenen dat Joannes Calvijn opt ghelyck heeft oft inde wereldt gheweest: veel meerder staet heptd hebben wij noch van S. Christoffel, S. Joris, &c niet alleen uyt de hoven-ghestelde omstandigheden / maer oock uyt de ghemeene over-een-stemminge ghe soe van de onde Griecky sche / ende Roomysche Kercke / als uyt vele geruighenis van alder-ouste Schrijvers in het besonder ; Ergo die verdient niet recht uyt-ghelacchen te worden / die seght dat dese Heilighen nopt en zyn inde wereldt gheweest schoon van haer niet te vindien en is inde h. Schrift ende haere historien eenighe stukken verbatten / die fabuleus zyn.

Peenius. Selvs de ongetwijfeld historiender A postelen bewisen niet , dat de Apostelen aen te roepen zyn , hoe veel te minder kan uyt den Apocryphen, en onsekere historien der Heyligen besloten worden, dat die Heylighen aen te roepen zijn.

Antw. Wie van ons heeft opt sulck een besluyt
ghemaecte : De Historien van de Apostelen sijn seker, ergo
mea machie aenroepen ? ofte hoe komt dit hier te pro-
pste/ daer alleen de questie is/ ofmen nopt eenighe
versiertedinghen/ die in haere Historiën ghebonden
worzen/moet besluyten/ datse nopt in de Werelt ghe-
west zijn.

Peenius. 'T ghene Abdias, en andere fabuleuse Schrijvers
verhaelen vanden Apostelen, verwerpen wy met recht; on-
dercussen dat de Apostelen selve, ende waerlijck gheweest
zin, ende van ons in eere te houden, staen wy gheerne toe,
naeden de H. Schrift het beyde leert, maer van die versierde
Heylighen kan gheen van beyde gheseght worden, om der
selver onsekere, ende Apocryphen Historien wille.

Antw. 'T ghene in sommighe Historiën van Hey-
lighen versiert is verwerpen wy met recht: onder-
cussen dat die Heylighen selve / ende waerlijck
gheweest zyn/staan wy gheerne toe / al-hoe-wel dit
niet en staet in de Schrift / aenghesien dat'er noch
ene andere sekerheyt is / als de ghene / die voort-
komt van de Goddelijcke authoerstept / al-hoe-wel
oock de Goddelijcke authoerstept ten opsigte van
die Heylighen niet en ontbreckt/ wanneer hy haer
oock nae de doodt/ vereert met mirakelen: en schoon
dit noch niet en warr / de sekerheyt / die wy des-
aengende hebben van eenen anderen kant / is soo
dangh/ dat die de selve soub' loochenen / voor onre-
delijck soude passeren hy alle menschen / even/sae
meer / als dien/ de welcke soude loochenen / dat
Joannes Calvijn opt in de Werelt gheweest is.

Peenius Pag. 192 De aenroepinghe der Heylighen, steunt
voornamelicke op dit fondament, datse door mirakelen ver-
viers zijn gheweest, maer nu seer vele Historien van de
mirakelen der Heylighen sijn twijfelachtig, ofte onseker,
hoe kaomen hen dan met een seker, ende onghetwijffelt
geloove aenroepen?

Antw. Nihil ad rem: want de questie is hier/ ofmen
upt eenighe stukken diemen in haere Historiën bevint
fabelous te zyn / moet besluyten / datse nopt in de
Werelt gheweest zyn: soo niet: soo hebbe ick al dat
ick

ick begheere : soo weder-legt dan mijne aym
menten die icca hier teghen hebbe inghebrachte /
dan sullen wy sien / hoe haete aen-roepinghe te
staet.

Voorders : ghenomen datter oock eeniche hui-
ren van mirakelen waeren / die twijfelaechtig
ende onseker zyn : Ick loochene dat de ghene sou-
dantigh zyn / de welcke / of van de gheheele kerke
door eenie alghemeine toestemminghe / of van den
Paus van Roomen , volghens 't ghetrouwghenis die
wils van menighe honderde gheswozen ghetrouwghen
ghedeclareert sijn oprecht / ende waerachtigh: ende
soo loochene ich mede datuen die Heylighen niet
kan aenroepen met een seker / ende ongherwijfster
gheloove.

Bellarminus. Indien de Historien van dyn oster bin-
heylighen Apocryph zyn / van ontallijke andere
zyn seker / ende ongherwijfster / oock wox som-
miger heylighedt in de H. Schrifstuer gheroomt
alz van Maria, van Joannes den Doper, van Petrus, van
Stephanus, ende van anderen.

Verhalben indien Partije daerom S. Joris, Coridon,
ende Catharina, niet en willen vereeren om dat haere
Historien onseker zyn / waerom en vereeren so mit
Maria, Joannes, Petrus, Stephanus, &c. Welcher historien
niet en konnen ontkennen ?

Peenius. Wy besluyten te recht, dat die Heylighen niet
en moeten Religieuslyk aen-gheroepen worden, welker
Historien Apocryph zyn, ende onseker, ende van welke
niet t' onrecht ghetwijfster wordt, oft sy oyt ghevew-
zijn.

ICK hebbe nu beelsing gherhoont / datuen tot
recht twijfelt / offer sommiche Heylighen sijn in de
werelt ghetweest / om dat eeniche dinghen van haer
versiert zyn / alsmen van eenen anderen haer
wel versekert is / datse metter daet sijn ghetweest.

Peenius. Doch hier uyt en kan niet besloten worden, so
sijn dan die Heylighen Regieuslyk aen te roepen welke
Historien seker zyn, ende die waerlijck, ende inder daer ghe-
weest zyn.

Antw. Hoodanigh beslypt en heeft Bellarmijn niet
ghemaect / maer hy heeft gheargumenteert ad ho-
menem: namelijck soo: Partijc en wilt S. Christoffel, S.
Joris, &c. niet-aen-gheroepen hebben / om dat het
onseker is / ofse ope gheweest zijn / ende sy en
byngt hier op dese plaetse gheen andere reden hy
waerom die heyligen niet en moghen ghe-eert wo-
den / als om dat haere Histozien onseker zijn / de
ghene dan die berhoort dat haere Histozien seker
zijn / ende datse in de werelt gheweest zijn / die magh
wel beslypten darinense magh aenrepen.

Pecunius. A remotione vnius necessarij requisiti, ad effe-
ctum remotionem restat proceditur, sed à positione vnius ne-
cessarij requisiti, non potest ad effecti positionem statim
procedi.

Antw. Dit stemmen wyp gheerne toe / maer ghp
siet niet / dat ghp u selven hier 't net over 't hoofd
trekt: Want ghp en versoekt hier op dese plaetse
gheene andere noodtsaeckelijcke conditie / om haer
taenroepen / als de sekerheit van haere Histozien /
of darse gheweest zijn. Dit is nu gheprobeert / ergo
baa dien kant en wort de aenroeping van die voorz-
epte Heylighen niet ten rechte verworpen.

Pecunius. Indien de Heylighen moesten Religieuslijck aen-
gebeden werden die waerlijck gheweest zijn: soo moesten
oock de Heylighen op aerde levende, Religieuslijck ghe-eert
worden.

Antw. Verandert maar dat woordken MOESTEN,
en stelt tu de plaetse / MOCHTEN, soo sullen wyp u
dit toestemmen / ghelyck ik bzeeder bewyse in myn
Victorie van Pag. 140. tot 146.

Pecunius Pag. 193. Van die selfde Heylighen, welcker Histo-
riën de Schrift verhaelt sijn vele valsche, ende versierde din-
ghen in de Paepsche Legenden, hoe dat namelijck by haere
aenroepinghe oock nae haere door mirakelen gheschiet zyn,
&c. de welcke daerom van ons als onseker, ende Apocryph
met recht verworpen werden.

Antw. Ich bidde u / seght ons eens recht ugt /
sonder bewimpelinghe (op dat uwe Ghemeypre
claerlijck magh sien uw' ghevoelen) syn oock alle
R die

Den Hollantschen
die mitakelen valsch / de welcke Augustinus
Civit. Dei Cap. 8. seght 't sijnne tyde gheschiedt wij
hp de steliquen vanden H. Stephanus.

2. Soo wanneer dat'er menige gheringen waren
sae ghesworen ghecupghen van de mitakelen /
door de aenroepinghe der Heylighen gheschiedt
meynt ghp datghe in't Recht sondt omstaen met
leentlyck te segghen / 't is altemael valsche/ende/
siert / en daer mede ghewonne hebben / war h
ghp opt soodanighe eenre soorme van Recht in de
relt ghesien / osse vername / moest ghp niet regen
bewijzen voort setten / ende thoonen dat alle de
mitakelen / die wop segghen / ende bewijzen door de an
roepinghe der Heyligen gheschiet te zijn valsche / end
versiert zyn ?

HET XIII. CAPITTEL.

Of het aenroepen der Heylighen niet
sonder supersticie gheschiedt, ende
of het een Heydensche naervolgo
ghe is?

Peenius Pag. 193.

DE waere, ende Gode behaeghelycke aenroepinghe,
sonder supersticie, ende Heydensche naer volginghe.
Want door de aenroepinghe wordt de Christelijcke Kerk
van de vergaedinghe der Heydenen onderscheiden; en
de ware dienst Gods, als die eene Religiouse aenroepinghe
is, moet van alle supersticie vrent zijn. Denu. 12.23.3.1.7.
Maer de aenroepinghe der Heylighen en is niet sonder super
sticie, ende Heydensche naevolghinghe, ergo.

Antw. Hoe bewijst ghp dat onse aenroepinghe der
Heylighen niet en is sonder supersticie?

Peenius